

додаткових питань щодо співвіднесення традиції та новаторства в її творчості. Саме цьому й будуть присвячені мої наступні публікації.

Література:

1. Yang Liu. *Imagery of female daoists in Tang and Song poetry*. (PhD thesis, University of British Columbia, 2011).
2. 陳毓玟。〈唐女詩人〉詩之美感特質與經典化研究。碩士論文，國立中央大學，2018。
3. 李冶。 <https://sou-yun.cn/PoemIndex.aspx?dynasty=Tang&author=16445> (дата звернення: 30.10.2024).
4. *唐女詩人集三種* / 陳文華校注。上海：上海古籍出版社，1984。
5. 王仲鏞。 *唐詩紀事校箋*。成都：巴蜀書社，1989。
6. 辛文房。 *唐才子傳全譯*。貴陽：貴州人民，1994。

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-442-2-18>

Логвин М. Ю.

ORCID: 0009-0002-3497-7007

аспірантка

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

провідна наукова співробітниця

Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків

м. Київ, Україна

НАЗВИ ТИМЧАСОВИХ ЕКСПОЗИЦІЙ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА КИТАЮ В МУЗЕЇ ХАНЕНКІВ: УСПІХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ І КОМУНІКАТИВНИХ ПРАКТИК

Ключові слова: китайська мова, українська мова, історія мистецтва, музеєзнавство, термінологія, фразеологія, теорія перекладу, теорія комунікації.

У цільовому дослідженні розглянуто способи створення назв тимчасових експозицій китайського образотворчого мистецтва в Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (тут і далі – Музей Ханенків) за останні майже два десятиліття.

Музей Ханенків є музеєм світових культур і мистецтв. Одним із важливих напрямків його роботи є презентація мистецьких та куль-

турних явищ країн Азії [2, 8], зокрема, через організацію тимчасових експозицій.

Тимчасові експозиції (синонім – «тимчасові виставки») орієнтовано на детальне висвітлення вузьких тем (концепцій) через показ вибірок артефактів протягом короткого періоду [1, 205]. Назви виставок мають лаконічно передати їхні концепції та бути атрактивними. Окремі музеї також мають власне бачення теорії та практики створення назв виставок.

Протягом останніх майже двох десятиліть колектив Музею Ханенків старався дотримуватися балансу креативності та культурної чутливості у створенні назв тимчасових експозицій. Адміністрація музею ініціювала як бажане, але не обов'язкове, вживання в них оригінальної термінології мистецтв інших культур та українських перекладів цитат з творів світової літератури. Це вбачалося проявом дидактичної ролі [1, 208] музею: назва тимчасової виставки, так само, як і більш розлогі супровідні тексти до неї, має потенціал збагатити лексикон аудиторії новими словами та метафорами інших культур, проте спочатку вона має зацікавити аудиторію завдяки контрольованій «провокативності», а саме комунікації «від реми до теми». Проте практичне застосування теорій перекладу чи системно-функціональної лінгвістики в процесі створення назв тимчасових виставок було і є стихійним.

На таких засадах було створено назви для 14 тимчасових експозицій китайського образотворчого мистецтва з фондів Музеї Ханенків, які демонструвалися в Україні від 2005 до 2021 року. З них сім назв було створено без опори на китайську лексику. У них простежується прагнення до певної гіперболізації (вжито слова «тріумфи», «ідеальна») та обігрування кліше, пов'язаних із філософією чи імператорською владою Китаю («мудрець», «палац») заради атрактивності.

Решта сім назв містила український переклад китайської лексики та фразеології. Чотири з прототипів належали до оригінальної китайської термінології історії мистецтва: З них дві тимчасові експозиції було названо за представленим видом мистецтва («няньхуа» є транскрипцією 年画), а дві – за жанрами китайського живопису: «небожителі» є еквівалентною заміною 神仙画, а «квіти і птахи» – буквальним перекладом оригінального терміну 花鸟画. Складніші перетворення спостерігаються в наступних трьох назвах. Початок назви виставки «Є жінки, подібні до хмарин. Китайський класичний живопис з фондів Музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків» (2011) є досить сміливою адаптацією цитати 有女如云 з «Книги пісень. Гофен. Виходжу зі Східних воріт» [4]. У назвах ще двох виставок дослівний переклад поєднується з адаптацією, що також є сміливим рішенням. Назва «Ширяють дракони, танцюють фенікси. Доброзичливі символи у тво-

рах китайського мистецтва з колекції музею» (2015) є перекладом фразеологізму 龙飞凤舞. Його джерелом є твір Чжана Хена (78–139) «Ода Східній Столиці» [3]. Назву виставки «Бамбук у серці. Китайські живопис і каліграфія» (2021) було створено на основі фразеологізму 胸有成竹, що походить з твору Су Ши (1031-1101) «Нотатки про те, як Вень Юке малював бамбуковий гай у долині Юньдан» (1079) [5].

Загалом можна стверджувати, що всі з перелічених застосувань китайських термінів історії мистецтва, цитат і фразеологізмів були ефективними для створення назв виставок з точки зору атрактивності навіть попри помітну стихійність підходів і парадоксальність комунікативних практик. Результати ж цього кількісного і якісного аналізу вжитку перекладів китайських термінів та фразеологізмів у назвах тимчасових виставок Музею Ханенків можуть допомогти скласти методичну рекомендацію для створення назв майбутніх виставкових проєктів про мистецтво Китаю в Музеї Ханенків.

Література:

1. Вайдагер Ф. Загальна музеологія. Львів : Літопис, 2005. 630 с.
2. Мистецтво Азії та Ісламського світу / ред. Рудик Г. Київ : Сафран, 2023. 352 с.
3. 張衡. 東京賦. URL: <https://zh.wikisource.org/zh-hant/%E6%9D%B1%E4%BA%AC%E8%B3%A6> (дата звернення: 30.10.2024).
4. 詩經. 國風. 鄭風. 出其東門. URL: <https://ctext.org/book-of-poetry/chu-qi-dong-men/zh> (дата звернення: 30.10.2024).
5. 苏轼. 文与可画筍簞谷偃竹记. URL: <https://www.gushiji.org/shiwen/72749> (дата звернення: 30.10.2024).